

ЧЕПГА Д., ст.гр. УГП-09

Науч. руков.: Голубева Н.М., асист.

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет",

м. Донецьк

ПРИВАТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Рассмотрены основные недостатки и проблемы работы государственных угольных предприятий. Проанализирована деятельность частного сектора угольной промышленности Украины.

Актуальність. Протягом всього періоду свого існування вугільна промисловість України являється найбільш проблемною із всіх галузей промисловості. Тим не менш вугілля було та залишається стратегічно важливим ресурсом, що забезпечує енергетичну та національну безпеку нашої держави. Виходячи з цього положення Україна вимушена підтримувати діяльність вугільних шахт за рахунок дотацій. Враховуючи те, що уряд нашої держави має обмежені фінансові ресурси для дотаціювання національної вугільної промисловості та найближчим часом розраховувати на їх збільшення не можливо, виникає об'єктивна необхідність у проведенні певних перетворень, що здатні зробити діяльність шахт більш ефективною [1]. У даних умовах таким дієвим заходом може стати процес передачі ряду державних шахт у приватну власність.

Мета дослідження. Проаналізувати діяльність приватних шахт та довести доцільність процесу приватизації у галузі.

Основна частина. На теперішній час усі дії держави направлені на те, щоб вугілля стало гарантом енергетичної безпеки України. Виходячи з пропонуємо розглянути сучасний стан державного та приватних вугільних підприємств.

Говорячи про державний сектор вугільної промисловості треба зауважити, що лише 17% цих шахт являються беззбитковими, інші — збиткові. Шахтний фонд потребує реконструкції. Обладнання, що використовується необхідно модернізувати чи купувати нове, так як близько 80% відпрацювали свій технічний ресурс. Не виконується програма проведення гірничих виробок у повному обсязі. Через це приблизно 70% державних підприємств не використовують у повному обсязі ланки виробничої потужності, на підтримку яких витрачається більшість витрат, а це в свою чергу значно підвищує вартість видобутку вугілля. Саме через невеликі обсяги видобутку на багатьох шахтах собівартість 1 тони товарної вугільної продукції в декілька разів перевищує вартість її реалізації. Головною причиною такого становища являється банальна нестача коштів. Не дивлячись на збільшення обсягів державного дотаціювання збитки з кожним роком лише збільшуються [2, 3]. Так, у 2006-2007 державою було значно збільшено розмір дотацій у вугільну промисловість, однак цього

виявилось недостатнім для забезпечення збалансованості доходів та витрат збиткових підприємств і відповідно формування інвестиційного ресурсу. Таким чином проблема відновлення виробничої потужності не була вирішена. Кошти на технічне переоснащення, хоч і відіграють суттєву роль, але частіше використовуються неефективно та не дають потрібного результату [3].

У той же час на приватних шахтах обсяги як проведення підготовчих гірничих виробок, так і капіталовкладень мають тенденцію до росту. Результати аналізу свідчать, що за останні три роки темпи росту видобутку вугілля на приватизованих шахтах на 5% вище ніж на державних, темпи зростання заробітної плати вище на 7%, капітальних вкладень – на 50%. Темпи росту собівартості товарного вугілля залишаються приблизно однаковими. Крім цього слід відмітити, що на приватних шахтах існує жорстка відповідальність за оптимізацію процесів, збільшення обсягів виробництва вугільної продукції і підвищення її якості, відповідно їх продукція більш конкурентоздатна [2].

Яскравим прикладом ефективності приватизаційних перетворень являється досвід роботи шахти «Красноармійська-Західна». За перші три роки роботи у приватній власності шахта не просто збільшила об'єм видобутку в 1999 р. в два рази, але вона за своїми техніко-економічними показниками увійшла до трійки лідерів вуглевидобувних підприємств України. Якщо перші 10 млн. т було здобуто шахтою за 7 років (з грудня 1990 р. по грудень 1997 р.), то другі 10 млн. т видано вже менш ніж за три роки (з грудня 1997 р. по жовтень 2000 р.). У 1999 р. здобуто більше 3,5 млн. т високоякісного вугілля, з них 1,5 млн. т понад план. Середньодобовий видобуток майже в 9 разів перевищив аналогічний показник середньостатистичної шахти галузі; навантаження на очисний забій - в 5 разів; продуктивність праці робітника по видобутку - більш ніж в 3 рази; середньомісячна зарплата ГРОЗ - більш ніж в 2 рази; прохідника - в 1,9 разу. Не знижуються досягнуті показники і до цих пір: досягнутий рекордний для шахт України показник по видобутку вугілля при розробці одного пласта 13,5 тис. т. в добу, 14 прохідницьких бригад пройшли за добу 102,6 м виробіток. Грамотна технічна політика шахти і її інвесторів дозволили більш ніж в 2 рази перевищити проектну потужність, чого не наголошувалося ні на одній шахті України [1, 3].

Ще одним цікавим напрямком приватизаційних процесів являється створення приватних інтегрованих структур по виробництву металу чи енергії. Ефективність таких перетворень підтверджується як іноземним так і державним досвідом. Так, наприклад, у 2005 році в Україні була створена така інтегрована структура «Донбаська паливо-енергетична компанія». Цей приклад цікавий тим, що здійснюється об'єднання підприємств всього технологічного циклу — від видобутку та збагачення вугілля до генерації та виробітку електроенергії. Вертикально інтегровані компанії швидко реагують на зміну попиту. Вони мають низький рівень зольності вугілля — найважливіший показник роботи вугледобувного підприємства.

У вертикально інтегрованих компаніях кошти розподіляються поміж компаніями з урахуванням їх потреби у інвестиціях [3].

Приватизаційні перетворення корисні як для підприємства так і для держави. Для шахти це гарантія своєчасної виплати заробітної плати робітникам та податкових платежів до державного і місцевого бюджетів; відмова від не вигідних банківських кредитів; забезпечення продукцією матеріально-технічного призначення для підтримки і розвитку виробництва; проведення технічного переозброєння і впровадження прогресивних технологій, що дозволяють підвищити рівень видобутку шахти; вирішення соціальних проблем колективу і членів сімей гірників. Для держави — наявність стабільно працюючого підприємства, що значно перевищило проектну потужність (більш ніж в 2 рази) і що має одні з кращих показників в галузі по продуктивності праці і витратам виробництва; здобуття для потреб народного господарства додаткового видобутку коштовного вугілля без значних централізованих капітальних вкладень, що коксується, напрям якого на коксохімічні заводи, що діють, і збагачувальні фабрики України сприяє збереженню робочих місць на цих підприємствах; приплив грошових коштів до бюджету держави за рахунок збільшення загальної суми податкових відрахувань [1].

Висновки. Таким чином, проведений аналіз дозволив зробити наступні висновки: обсяги видобутку та продуктивність праці на приватних шахтах більше ніж на приватизованих; приватизовані вугільні шахти мають найменші витрати виробництва, а державні – найбільші; кошти на приватних шахтах використовуються більш ефективно та раціонально. Звідси можна впевнено твердити, що процес приватизації вугільних підприємств являється дієвим інструментом у напрямку підвищення ефективності роботи вугільної галузі України.

Бібліографічний список

1. Амоша, А.И. Привлечение и использование инвестиций для развития шахты / А.И. Амоша, В.К. Макутов // [Электронный ресурс.] – Режим доступа : <http://masters.donntu.edu.ua/2003/fem/vasilishina/library/paper2.html>
2. Алавердян, Л.Н. Институциональные преобразования в угольной отрасли / Л.Н. Алавердян // Уголь Украины. — июль. — 2009. — С.14–18.
3. Амоша, А.И. Об инвестиционном обеспечении угледобычи в Украине / А.И. Амоша, А.И. Кабанов, Л.Л. Стариченко // Уголь Украины. — 2008. — июль. — С.3–6.
4. Амоша, О.І. Державна підтримка вугільної промисловості України у світлі правил СОТ та ЄС / О.І. Амоша, О.І. Кабанов, Л.Л. Стариченко // Уголь Украины. — январь. — 2010. — С.5–9.
5. Панишко, А.И. Проблемы ликвидации предприятий угольной промышленности и пути их решения / А.И. Панишко // Уголь Украины. — 2009. — декабрь. — С.3–5.